

PENÇE OPERASYONLARININ SON HALKASI: PENÇE KİLİT

TUNA AYGÜN | SERCAN ÇALIŞKAN

GİRİŞ

2

8 Mayıs 2019 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından sınır hattındaki Haftanin ve Zap şeridinde başlatılan Pençe Operasyonu farklı görevlerle birlikte devam etmektedir. Operasyonun son aşaması ise 17 Nisan'ı 18'ine bağlayan gece yarısı başlamış ve operasyonun ismi Pençe Kilit olarak açıklanmıştır. Operasyonun ze-

mini ise Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar ve Genelkurmay Başkanı Yaşar Güler'in 18 Ocak 2021 tarihinde başlayan Bağdat ve Erbil'i kapsayan ziyaretinin ardından 10 Şubat 2021 tarihinde hareket yönü Haftanin-Zap şeridinin güneyine kayan Pençe Kartal 2 Operasyonu'yla oluşmuştur. Bu doğrultuda başlatılan Pençe Kartal 2 Operasyonu'yla Duhok'un kuzeyinde sınır hattından Gara'ya kadar olan alanda te-

Pençe Kartal 2 Operasyonu'nun ardından Pençe-Yıldırım ve Pençe-Şimşek Operasyonları eş zamanlı olarak 24 Nisan 2021 tarihinde başlatılmıştır. Bu operasyonda etki alanı Haftanın-Zap hattına göre genişletilmiş ve Haftanın-Avaşın şeridinden güneyde Gara seviyesine kadar ulaşan bir alan hedef alınmıştır.

Pençe-Şimşek operasyonuna dair paylaşılan görüntüler.

rör örgütü PKK'ya baskı alanı oluşturulmuştur. Operasyonun batı hattında Sincar'daki PKK varlığına yönelmesi beklentileri üzerine Sincar'da da yeni bir durum ortaya çıkmış ve ilçenin doğusuna olası bir Türk askeri ilerlemesine karşı milis gruplar kaydırılmıştır. Ancak Gara bölgesinde devam eden operasyonun ardından Bakan Akar tarafından operasyonun asıl amacının Gara'da terör örgütünce tutulan rehinelere kurtarılması olduğu açıklanmış ancak PKK, operasyon karşısında kontrol ettiği alanda hâkimiyeti kaybedince 13 Türk sivil katletmiştir. Operasyon kapsamında Bakan Akar'ın 16 Şubat 2021 tarihinde TBMM'de yaptığı açıklamada 48 hedef vurulmakla birlikte dördü sözde üst düzey

PKK'lı olmak üzere en az 51 teröristin etkisiz hâle getirildiğinin tespit edildiğini ancak terör örgütünün kaybının daha yüksek olduğunu söylemiştir.

Pençe Kartal 2 Operasyonu'nun ardından Pençe-Yıldırım ve Pençe-Şimşek Operasyonları eş zamanlı olarak 24 Nisan 2021 tarihinde başlatılmıştır. Bu operasyonda etki alanı Haftanın-Zap hattına göre genişletilmiş ve Haftanın-Avaşın şeridinden güneyde Gara seviyesine kadar ulaşan bir alan hedef alınmıştır. Bu noktada operasyon iki alana bölünerek icra edilmiştir. Zira Pençe Yıldırım Avaşın-Basyan, Pençe Şimşek ise Metina-Zap bölgesinde yürütülmüştür. Ancak operasyon, belirlenen hatların güneyinde kalan Kandil'e de hava

harekâtını kapsamıştır. Aynı zaman diliminde Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun Türkiye sınırları içerisinde kalan PKK'lı terörist sayısını 181 olarak açıklaması operasyonun temel amacına ilişkin fikir vermektedir. Bu bağlamda etkinliği yurt içinde durma noktasına getirilen terör örgütünün barınma alanları ve sınır hattında etkinlik sağlayabildiği noktalara yapılan operasyonlarla PKK'nın Türkiye açısından bir güvenlik tehdidi olmaktan çıkartılmasının amaçlandığı söylenebilir. Hatta açıklama doğrultusunda sınır içindeki terör örgütü PKK üyeleri ile örgütün Irak yapılanması arasındaki bağın tamamen koparılmasıyla birlikte teröristlerin teslim olma sürecinin hızlandırıldığı yorumu yapılabilir.

Örgüte yönelik düzenlenen harekâtlar neticesinde Irak'ın güneyindeki bölgelere

çekilmeye başlayan ve bilhassa Sincar çevresindeki varlıklarını artırmayı amaçlayan örgüt militanlarına dönük 2 Şubat 2022 tarihinde Kış Kartalı Hava Harekâtı başlatılmıştır. Harekâta, 6 farklı üstten kalkarak harekâta katılan savaş uçakları ile İHA/SİHA'lar katılmıştır. Harekâtın Irak sınırından 165 kilometre derinlikte bulunan Karacak ve 85 kilometre derinlikteki Sincar ile Suriye'de 9 kilometre derinlikteki Derik bölgesine yönelik eş zamanlı olarak gerçekleştirildiği, 3 farklı bölgede 80'e yakın hedefin vurulduğu belirtilmiştir. Harekâta yönelik diğer bir amaç ise bölgede bulunan örgütün üst düzey isimlerinin etkisiz hâle getirilmesi olmuştur. Nitekim Savunma Bakanı Hulusi Akar tarafından yapılan açıklamada, Kış Kartalı Hava Harekâtı ile birlikte arananlar listesindeki her renkten çok sayıda teröristin etkisiz hâle getirildiği vurgulanmıştır.¹

Harekâtlar	Başlangıç Tarihi
Kararlılık Harekâtı	11 Mart 2018
Pençe Harekâtı	27 Mayıs 2019
Pençe-2	13 Temmuz 2019
Pençe-3	23 Ağustos 2019
Pençe-Kartal	15 Haziran 2020
Pençe-Kaplan	17 Haziran 2020
Pençe-Kartal 2	10 Şubat 2021
Pençe-Şimşek ve Pençe Yıldırım	24 Nisan 2021
Kış Kartalı Hava Harekâtı	2 Şubat 2022
Pençe-Kilit	18 Nisan 2022

Türkiye'nin 2018 yılından bu yana Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği askeri harekâtlar

¹ "Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar ve TSK Komuta Kademesi "Kış Kartalı Harekâtı" için Hava Harekât Merkezinde!", Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı, 2.2.2022.

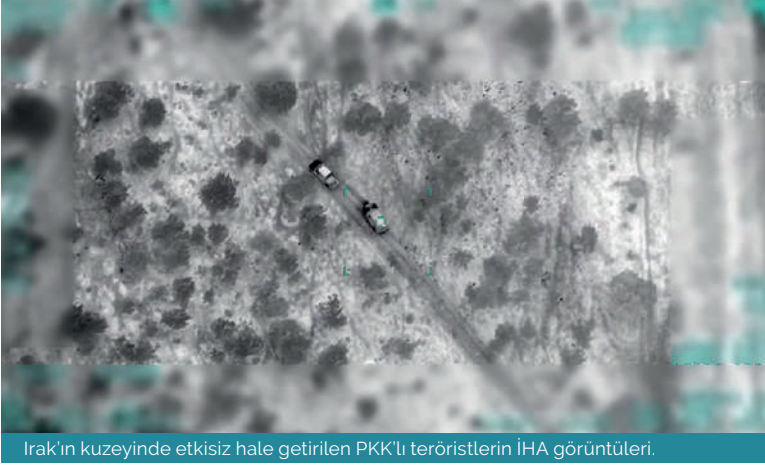
Türkiye, 2016 yılından başlayarak Irak ve Suriye sınırından Akdeniz'e ulaşan bölge içerisinde yer alan IŞİD ve PKK gibi terör örgütlerine karşı hedefe yönelik istihbarat temelli askerî operasyonları önceleyen bir "proaktif" strateji ortaya koymaya başlamıştır.

DEĞİŞEN GÜVENLİK DOKTRİNİ VE IRAK'IN KUZEYİNDE UYGULANMASI

Türkiye, 2016 yılından başlayarak Irak ve Suriye sınırından Akdeniz'e ulaşan bölge içerisinde yer alan IŞİD ve PKK gibi terör örgütlerine karşı hedefe yönelik istihbarat temelli askerî operasyonları önceleyen bir "proaktif" strateji ortaya koymaya başlamıştır. Terör örgütlerinin oluşturduğu tehditleri sınırları içerisinde karşılamak yerine sınır ötesinde gerçekleştirilecek operasyonlarla "tehdidi kaynağında yok etme" stratejisini benimseyen Türkiye, 2016'da Suriye'nin kuzeyindeki terör örgütü IŞİD varlığına yönelik icra ettiği Fırat Kalkanı Harekâtı ile bu stratejinin ilk somut adımını sahada göstermiştir. Takip eden iki yıl içinde bu kez terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG'ye karşı düzenlenen Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Harekâtı ile sahadaki somut adımların kalıcılığı pekiştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye bu operasyonlar neticesinde, operasyonların icra edildiği bölgeleri terör örgütlerinden temizleyerek güvenli bölgeler oluşturmuş ve buralarda inşa edilen üsler vasıtasıyla savunma hattını sınırın ötesinde oluşturma yoluna gitmiştir. Savunma sanayisinde geli-

tirilen ürünlerin sahada etkin kullanımı ise terörü kaynağında yok etme stratejisinin taktiksel boyutta da başarıyla sonuçlanmasını sağlamıştır. Bilhassa İHA ve SİHA'ların operasyon sahalılarında aktif kullanımının bu başarının sağlanmasında büyük pay sahibi olduğu değerlendirilebilir. Öyle ki sahadan edinilen istihbaratın tamamlayıcı olarak SİHA'larla gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde örgütün pek çok üst düzey ismi nokta operasyonlarla etkisiz hâle getirilmiştir.

Suriye'nin kuzeyindeki operasyonların terör örgütlerinin oluşturduğu tehditleri ortadan kaldırmaya dönük başarısı, Türkiye'nin 1984'ten bu yana mücadele ettiği Irak'ın kuzeyindeki PKK varlığı için de yeni bir dönemi beraberinde getirmiştir. Nitekim hem askerî hem de istihbari anlamda Suriye'deki harekâtlarla kazanılan tecrübelerin Irak'ın kuzeyindeki terörle mücadeleye aktarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda terörü kaynağında yok etmeye odaklı şekilde kontrol altına alınan bölgelerde askerî üslerle kalıcı olma yoluna gidilmiştir Üsler, bilhassa örgütün lojistik destek sağladığı ve kamplar arası geçiş güzergahlarını bölen stratejik noktalara inşa edilmiş, bu sayede örgütün Kandil'den Hakurk, Avaşin, Basyan ve Zaho gibi

Irak'ın kuzeyinde etkisiz hale getirilen PKK'lı teröristlerin İHA görüntüleri.

diğer kamp bölgelerine ulaşımını kesmek hedeflenmiştir. Buna ek olarak genel anlamda Irak'ın kuzeyindeki terör örgütü PKK varlığının merkezleri olan Kandil, Sincar, Mahmur ve Duhok'un kuzeyindeki bölgeler birbirinden tecrit edilmektedir. Ayrıca bu merkezler arasındaki geçiş güzergâhlarından olan Duhok kuzeyindeki terör varlığının dağıtılması coğrafi olarak Mahmur kampının önemini artırdığı söylenebilir. Bu doğrultuda Irak güvenlik güçlerinin bölgeyi kontrol etme çabasının daha anlamlı bir hâle geldiği ifade edilebilir. Zira Aralık 2021'de Irak Ordusu sözde mülteci kampı Mahmur'un etrafını tel örgülerle kapatarak terör varlığını baskılamak istemiştir.

Irak'ın kuzeyinde askerî üs bölgeleri oluşturmasıyla Kandil ve örgütün diğer kamp bölgeleri arasındaki ulaşım ağı Mahmur haricinde kesilirken,

öte yandan Irak'ın kuzeyinden bilhassa Sincar vasıtasıyla PKK militanlarını Suriye'ye bağlayan hat üzerinde de kontrol sağlanması amaçlanmıştır. Bu durum, PKK'nın Suriye'deki uzantısı YPG ile de bağlantısının büyük oranda kesilmesi anlamına gelmiştir. Ayrıca Türkiye'nin Irak'taki operasyonlarında yalnızca Kandil ve Kandil'e yakın bölgeleri hedef almakla kalmayıp; Kandil'i Suriye'ye bağlayan hattın son kısmında bir "kapı" görevi gören Sincar'ı da hedef alması önem taşımaktadır.

2018'de Kararlılık Harekâtı olarak başlatılan, ardından 2019 yılında Pençe Harekâtı olarak devam eden harekâtlar, 1984 senesinden 1990'lı yılların sonuna dek yapılan harekâtlardan önemli ölçüde ayrılmaktadır. Bilhassa Pençe Harekâtlarıyla birlikte önceki harekâtlardan farklı olarak sınırdan 45 kilometre derine inilebilmiş ve Kan-

Türkiye'nin terörü sınırları içerisinde değil, kaynağında yok etmeye dönük ortaya koyduğu stratejinin sahada uygulanmasıyla birlikte terör örgütünün operasyon icra edilen bölgelerde tekrar yapılanmasının önüne geçilmiştir.

dil-Zaho hattı üzerinde kontrol altına alınan bölgelerde inşa edilen askerî üslerle kalıcılık sağlanmıştır. Türkiye'nin terörü sınırları içerisinde değil, kaynağında yok etmeye dönük ortaya koyduğu stratejinin sahada uygulanmasıyla birlikte terör örgütünün operasyon icra edilen bölgelerde tekrar yapılmasının önüne geçilmiştir. Bu noktada Kararlılık Harekâtı öncesi dönemde özellikle 1980 ve 1990'lı yıllarda da bölgede ele geçirilen ve inşa edilen askerî üslerle karakolların olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Irak'ın kuzeyine yönelik önceki dönemlerde ele geçirilen veyahut kurulan üsler "sınır ötesi sıcak takip" kapsamında askerî harekâtların taktiksel boyutu olarak değerlendirilebilir. 2016 sonrası inşa edilen askerî üsleriyle meşru müdafaa hakkı kapsamında icra edilen harekâtların stratejik hedefleri olarak nitelendirmek doğru olacaktır. Nitekim bu husus, Kararlılık ve Pençe Harekâtlarıyla başlayan yeni süreci öncesinden ayıran en önemli noktalardan biri olarak değerlendirilebilir. Zira 1984'ten itibaren gerçekleştirilen diğer sınır ötesi harekâtların icra edilmesinin ardından operasyon bölgelerinden çekilme; PKK militanlarının bu bölgelerde tekrar kış üstlenmeleri, sığınak ve barınaklarla yapılmasını beraberinde getirmiştir.

Pençe Harekâtı'nın bölgesel anlamdaki diğer bir amacı, Kandil'e uzanan hat üzerindeki harekâtlarla askerî ilerleme sağlamak ve PKK'ya ait kampları ortadan kaldırmak olmuştur. Böylece Irak sınırından Türkiye'ye yönelik saldırı ve sızma girişimlerinin önüne geçmeye çalışılmıştır. Ancak Türkiye'nin ulusal güvenliği bağlamında daha büyük tehdit olarak görülen esas nokta, Kandil-Sincar-Suriye hattını kullanan örgütün söz konusu gü-

zergâhını kesmek ve ilerleyen dönemde bu hat üzerinde olası bir terör hattı oluşturulmasının engellemek olduğu söylenebilir. Nitekim Pençe Harekâtıyla birlikte Irak sınırında sayısı 40'ı geçkin askerî üssün kurulması, söz konusu nihai hedeflerde önemli bir başarı sağlamıştır. Diğer yandan, Sincar ve Mahmur gibi yarı izole olan terör merkezlerinin varlığını sürdürmesi terör örgütü PKK elebaşının "öz yönetim" doktrini çerçevesinde terör varlığının şekil de değiştirerek sivil alan üzerinde baskı oluşturmasına uygun bir zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle terör merkezlerinin arasındaki irtibat ve lojistik hatlarının operasyonların temel hedeflerinden biri olduğu söylenebilir.

PENÇE KİLİT

Operasyon silsilesinin son aşaması olan Pençe Kilit, Millî Savunma Bakanlığı tarafından, "PKK/KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirerek Irak'ın kuzeyinden halkımıza ve güvenlik güçlerimize yönelik terör saldırılarını bertaraf etmek ve hudut güvenliğimizi sağlamak amacıyla; Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın 51'inci maddesinden doğan meşru müdafaa haklarımız doğrultusunda, Irak'ın kuzeyinde (sözde Metina, Zap ve Avaşin-Basyan bölgelerinde) bulunan terörist hedeflere karşı "Pençe-Kilit Operasyonu" başlatılmıştır" açıklamasıyla ilan edilmiştir.² Bu denklem içerisinde başlatılan operasyon Türkiye'nin savunma politikası çerçevesinde savunma hattının Türkiye dışında başlatıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Zira ACLED'e (Armed Conflict Location and Event Data Project-Silahlı Çatışma Yeri ve Olay Verileri Projesi) göre 2019 yılından itibaren Türkiye'nin terör örgütü PKK'ya yönelik

² "Irak'ın Kuzeyinde İcra Edilen "PENÇE-KİLİT OPERASYONU" Hakkında Açıklama", Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı, 18.04.2022.

Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın sınırın sıfır noktasındaki ziyaretine dair paylaşılan görüntü.

operasyonlarının çoğu Irak'ta yapılmaktadır. Bu durum doğrultusunda 2021 yılında Türkiye'de yaklaşık 20 operasyon yapılmasına karşılık Irak'ta 200'e yakın operasyon yapılmıştır. Zira bu durumun temelinde 2017 yılı itibarıyla SİHA'ların daha etkili kullanılmasının yattığı söylenebilir.

Bu kapsamda Pençe Kilit Operasyonu'yla Irak ve Türkiye'ye tehdit oluşturan terör örgütü PKK varlığı hedef alınarak bölgenin istikrara kavuşturulması ve terörden arındırılmasının amaçlandığı söylenmektedir. Zira operasyonun yapıldığı Duhok vilayetinde 2016 yılı itibarıyla 361 köy PKK kontrolü altında bulunmaktadır. Diğer yandan Pençe operasyonları kapsamında Avaşin-Basyan ve Haftanin-Metina hatlarındaki PKK varlığının Gara Dağı kuzeyinde kalan Zap bölgesinde üstlendiği bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada da PKK'nın "bölgedeki barınak ve kamplarının" hedef alındığının açıklanması bu durumu gösteren bir emaredir. Diğer

yandan operasyonun Zap bölgesine odaklanmasıyla birlikte sınır hattındaki PKK varlığı arasındaki bağın kopartılmasına ek olarak Kandil-Zap-Sincar arasındaki hattın da sekteye uğramasına neden olmaktadır. Buradan hareketle operasyonla birlikte diğer bölgelerden kaçan teröristlerin barınabileceği bölgenin "terör üssü" olmadan önce Türkiye'nin ön alma girişiminde bulunduğu söylenebilir. Nitekim Millî Savunma Bakanlığının operasyona ilişkin açıklamasında da bu hususun altı çizilmiştir. Açıklamada, "Irak'ın kuzeyinde bazı bölgelerde varlığını hâlen sürdürmeye, yeniden barınma alanları ve mevziler oluşturmaya devam ettiği ve geniş çaplı bir saldırı hazırlığı içinde olduğu tespit edilmiştir" ifadeleri kullanılmıştır. Bu anlamda Pençe Kilit Harekâtı'nın, önceki operasyonların kazanımlarını kaybetmemek adına örgütün yeniden yapılanmalarının önüne geçme amacı taşıdığı da değerlendirilebilir.

Diğer yandan Millî Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, "Dost ve müt-

Duhok vilayeti kuzeyindeki terör örgütü PKK varlığının hedef alınmasıyla birlikte, kaçan teröristlerin saklanabileceği iki önemli merkez olan Sincar ve Kandil ön plana çıkmaktadır.

tefıklarımızla koordine edilerek icra edilen bu harekâta, azami oranda yerli ve millî mühimmat kullanılarak terör örgütünün bölgedeki varlığına ağır bir darbe indirilmiştir" ifadesinin yer alması önem taşımaktadır. Zira operasyon başlamadan iki gün önce İKBY Başbakanı Mesrur Barzani, İstanbul'u ziyaret etmiş ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür. Hatta Barzani görüşmenin ardından yaptığı açıklamada "karşılıklı ilişkiler ve güvenlik ile istikrarın sağlanması" konusundaki vurgusu bu anlamda değer taşımaktadır. Dolayısıyla hem ziyaret hem de açıklama itibarıyla önceki operasyonlarla başlayan koordinasyonun İKBY seviyesinde Pençe Kilit ile de sürdüğü görülmektedir. Diğer yandan Bağdat açısından bakıldığında Ninova vilayetinde Sincar'a yönelik askerî hareketlilikle terör örgütü PKK'ya yönelik eş zamanlı bir girişimde bulunulduğunu söylemek mümkündür.

PENÇE KİLİT'İN SİNCAR'A YANSIMALARI

2014 yılında terör örgütü İŞİD'in Sincar'ı ele geçirmesinin ardından Kasım 2015'te ABD hava desteği ile Peşmerge güçleri ve terör örgütü PKK'nın Yezidi uzantısı YBŞ'nin katılımıyla oluşturulan "Sincar

İttifakı" İŞİD varlığını sonlandırmıştır. Bunun üzerine 2016 yılında PKK, Sincar'da "öz yönetim" kurma teşebbüsünde bulunmuştur. Ancak bölgede artan PKK etkinliği Irak güvenlik güçlerini de rahatsız etmiş ve federal güvenlik güçleriyle PKK arasında çatışma çıkmıştır. Hatta 2017 yılında KDP tarafından Sincar'ın boşaltılması üzerine PKK ile görüşme yapılmış, PKK'nın Sincar'dan çekilmeyi kabul ettiğine dair iddialar dile getirilmesine rağmen terör örgütü şehirdeki varlığını korumuştur. Süreç içerisinde PKK ile yapılan görüşmelerden sonuç alınamayacağına anlaşılması üzerine 9 Ekim 2020 tarihinde BM gözetiminde Bağdat ve Erbil arasında Sincar'ın statüsüne ilişkin anlaşmaya varılmıştır. Bu doğrultuda ilçedeki normalleşme takvimi belirlenmiş ve PKK'nın çıkartılması konusunda uzlaşmaya varılmıştır. Ancak Irak kamuoyu ve siyasetindeki seçim gündemi nedeniyle anlaşmanın belirlenen takvimin gerisine düştüğü söylenebilir.

Bu denklem içerisinde Duhok vilayeti kuzeyindeki terör örgütü PKK varlığının hedef alınmasıyla birlikte, kaçan teröristlerin saklanabileceği iki önemli merkez olan Sincar ve Kandil ön plana çıkmaktadır. Zira Pençe Kilit Operasyonu'nun başlamasıyla eş zamanlı olarak 17 Nisan 2022 tarihinde Irak

güvenlik güçleriyle PKK arasında Sincar Dağı'nın kuzeyinde yer alan Şimal nahiyesinin merkezi olan Sinuni'de çatışma çıkmıştır. Bu durumda PKK açısından Pençe Kilit nedeniyle önemi daha fazla artan Sincar yapılanmasının hayati bir boyutta olduğu ve bu nedenle Irak güvenlik güçleriyle de çatışmayı göze aldığı yorumunda bulunulabilir.

Hem Pençe Kilit hem de öncülleri itibarıyla terör örgütü için merkezi bir konum hâline gelen Zap'taki yapılanması ve sınır hattındaki varlığının sonlandırılması Türkiye'nin sınır hattına güvenlik sağladığı gibi Duhok'ta yerinden edilen köylerin dönebilmesi için de uygun bir zemin sunmaktadır. Bununla birlikte bölgede yaşam alanı daralan terör örgütünün ilişkili

olduğu milis gruplar sayesinde "cepheyi genişletme" stratejisi benimseyerek üzerindeki baskıyı azaltmak isteyeceği düşünülebilir. Zira Sincar'a ek olarak Mahmur'un da bu doğrultuda gündeme gelmesi beklenebilir. Ancak buna rağmen terörle mücadele kapsamında Ankara-Bağdat-Erbil hattındaki iş birliği bölgedeki terör örgütlerinin ortadan kaldırılması açısından sahip olduğu önemin mücadelenin etkinliğiyle açıkça görüldüğü söylenebilir. Nitekim söz konusu iş birliğinin Pençe Kilit Harekâtı'nda da ortaya konulduğunu söylemek mümkündür. Önceki operasyonlarda da iş birliği ve koordinasyonun sürdürüldüğü bilinen İKBY ile Pençe Kilit öncesi de temaslar hızlanmıştır. Hatta görüşmeden hemen sonra 20

Hem Pençe Kilit hem de öncülleri itibarıyla terör örgütü için merkezi bir konum hâline gelen Zap'taki yapılanması ve sınır hattındaki varlığının sonlandırılması Türkiye'nin sınır hattına güvenlik sağladığı gibi Duhok'ta yerinden edilen köylerin dönebilmesi için de uygun bir zemin sunmaktadır.

Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirilen operasyonlara dair paylaşılan görüntüler.

Nisan 2022'de İngiltere'ye bir ziyaret düzenleyen ve Londra merkezli düşünce kuruluşu Chatham House'da bir panele katılan Mesrur Barzani, PKK'nın IKBY idari sınırları içerisinde tehdit oluşturduğunu dile getirmiştir.³ Türkiye ile ortak güvenlik endişelerinin olduğunu ifade eden Barzani, PKK'nın çatışmaların sona ermesi için bahaneler üretmeyi bırakarak bölgeyi terk etmesi gerektiğini vurgulamıştır. IKBY'nin terör örgütü PKK'ya karşı gösterdiği bu tutumun en önemli nedeni, Türkiye'nin operasyonları neticesinde PKK militanlarının IKBY idari sınırlarını daha fazla tehdit eder hâle gelmesidir. Irak'ın kuzeyinden daha güney bölgelere kayarak bilhassa Duhok'un güneyi ve Erbil'in kuzeyinde Peşmerge'yle karşı karşıya gelen PKK; IKBY'nin bölgedeki yönetimine ortak olmayı isteyecek önemli bir tehdit hâlini almıştır. IKBY hükümetinin PKK militanlarını kendi idari sınırlarında istememesi üze-

rine 2020 ve 2021 yıllarında PKK ve Peşmerge arasında çok sayıda çatışma yaşanmıştır.

Ayrıca terör örgütü PKK'nın bölgedeki ekonomik ve toplumsal yaşantının istikrarsız şekilde devam etmesi önündeki en önemli etkenlerden biri olduğunu söylemek de mümkündür. IKBY'li yetkililer tarafından açıklanan verilere göre, PKK varlığı nedeniyle yerleşim alanlarının işgal edildiği ve 800 köyün hâlen yeniden inşa edilemediği vurgulanmıştır.⁴

Irak Ordusuna bağlı birliklerse 19 Nisan 2022 tarihinde Sincar'da terör örgütü PKK'nın Yezidi uzantısı YBŞ militanlarının bulunduğu kontrol noktalarına yönelik operasyonlar düzenlemiştir. Terör örgütü ve Irak askerleri arasındaki çatışmaların büyümesi sonrası Irak Ordusunun çok sayıda zırhlı aracı Musul'dan Sincar'a kaydırıldığı bilgileri paylaşılmıştır.⁵ Bu

³ "PM Masrour Barzani answers questions at Chatham House", Youtube, 2022.

⁴ "Barzani: PKK did not leave Sinjar, brought additional forces from Syria", Middle East Monitor, 2020.

⁵ Irak Ordusu tarafından Sincar'a kaydırılan zırhlı araçlara dair bkz. https://twitter.com/Bilesa_Shawneys/status/1516417588347158531?s=20&t=6qCaXF8v3tPbvQ79eD2Lvw

anlamda Irak Ordusunun Sincar'daki YBŞ operasyonunun, Türkiye'nin Sincar'a yönelik Pençe Kilit Harekâtı'ndan bir gün sonra gerçekleşmiş olması Ankara ve Bağdat ilişkilerinin PKK ile mücadele noktasında kesiştiğini göstermesi bakımından önemli bir gelişmedir.

SONUÇ VE ÖNGÖRÜLER

Terör varlıklarının ortaya çıkardığı tehdidin yerinde engellenmesi stratejisi bağlamıyla uyumluluk içerisinde olan Pençe Kilit Operasyonu, terör örgütü PKK'nın lojistik hatlarını kesmesi itibarıyla büyük bir önem taşımaktadır. Diğer yandan Türk Silahlı Kuvvetlerinin düzenlediği operasyon nedeniyle Zap'tan farklı merkezlere kayan terör varlığına yönelik hem Bağdat hem de Erbil'in koordinasyon içerisinde hareket etmesi operasyonun sağladığı faydayı arttırmaktadır. Bununla birlikte varılan eşgüdüm nedeniyle Irak'ın kuzeyinin terörden temizlenmesi açısından büyük bir fırsat çıktığı söylenebilir. Zira Türkiye'nin terör karşıtı operasyonları terör örgütü PKK'yı Türkiye'ye yönelik tehdit olmaktan ziyade daha fazla Suriye ve Irak'ı tehdit eder hâle gelmesi sonraki dönemde de Türkiye ve Irak arasında eşgüdümün süreceğine yönelik ipucu vermektedir. Buna ek olarak Irak Savunma Bakanı Cuma İnad'ın Türkiye'den Bayraktar TB2 ve T129 ATAK helikopteri almak istediklerini açıklaması⁶ ve daha sonra SİHA konusunda satış anlaşması yapılması⁷ iş birliğinin kalıcılaştığını göstermektedir. Dolayısıyla sonraki dönem içerisinde hem sahadaki koordinasyonun hem de Irak'ta istikrar sağlanabilmesi için savunma sanayi ürünlerinin ihracatında ilerleme görüleceği söylenebilir.

Bu denklem içerisinde varılan eşgüdümle Türkiye'nin Irak'ın kuzeyindeki terör karşıtı operasyonunun devam etmesi beklenmektedir. Hatta operasyonun sonraki aşamalarında sınır hattındaki varlığın tamamen sonlandırılmasının ardından başta terör örgütü PKK olmak üzere bütün terör örgütlerine yönelik operasyonların genişlemesi beklenmektedir. Bu noktada operasyonlara yönelik Türkiye'nin hava desteği vermesi beklenmesine rağmen Mahmur gibi sınır hattının içerisinde kalan bölgelerde Irak güvenlik güçlerinin başat aktör olması beklenebilir.

Diğer yandan Türkiye'nin müdahalesiyle yeni bir hareketliliğe başlayan terör örgütü PKK'nın Irak'taki şehirler üzerindeki baskısını arttırması söz konusu olabilir. Zira PKK'nın Kirkük, Süleymaniye, Halepçe, Musul ve Tuzhurma'ta yapılanmaya sahip olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda kırsaldan kaçan terör unsurlarının bu bölgelerdeki baskısını arttırması beklenebilir. Buradan hareketle Irak'taki istikrarın sağlanabilmesi için şehirlere yönelik yeni bir güvenlik stratejisinin belirlenmesi elzem hâle gelmektedir.

Ancak bu noktada Irak'ta 10 Ekim 2021 tarihinde yapılan seçimlerin ardından henüz hükümet kurulamamış olması ülkede siyasi bir boşluğun ortaya çıkma riskine neden olmaktadır. Ayrıca olası bir şekilde seçimlerin yenilenmesi kararının alınması siyasi belirsizliği ve yeni güç boşluklarının oluşması ihtimalini arttıracaktır. Bu nedenle Irak'taki siyasi tarafların müzakere sisteminin de Irak'ta PKK ile sınırlı olmayacak şekilde terörün tekrar yoğunlaşmasına imkân sağlayacak bir zeminin ortaya çıkışına neden olması da beklenebilir. Bu noktadaysa Türkiye'nin bütün terör örgütleriyle mücadelesi daha değerli bir hâle gelmektedir.

⁶ "Irak Savunma Bakanı İnad: Türkiye'den Bayraktar TB2 ve T129 ATAK helikopterleri almak istiyoruz", Anadolu Ajansı, 2021.

⁷ "Irak Türkiye'den HİSAR mı alıyor? Bağdat'tan dikkat çeken açıklama...", TRT Haber, 2022.

Tuna Aygün

Bahçeşehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. Polis Akademisi'nde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Çeşitli medya kurum ve kuruluşlarında, ulusal dergi ve gazetelerde makale ve röportajları yer almıştır. Ortadoğu coğrafyasında saha çalışmaları yapmaktadır. ORSAM bünyesinde Uzman olarak çalışmaktadır. İleri düzeyde İngilizce bilmektedir.

Sercan Çalışkan

İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünden 2017 yılında mezun olmuştur. Ardından aynı yıl içinde Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Tezli Yüksek Lisans Programına başlamıştır. "Sosyal Medya Üzerinden Algı Savaşları: Zeytin Dalı Harekâtı" teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Polis Akademisinde Uluslararası Güvenlik Programında doktora eğitimine devam etmektedir. Genel ilgi alanı güvenlik çalışmaları çerçevesinde gayrinizami harp konuları olmakla birlikte özel ilgi alanı bölgesel çalışmalar kapsamında Irak'taki güvenlik sorunları ve Irak Türkmenleridir. Ayrıca Çin'in Ortadoğu politikaları üzerine de çalışmalar yürütmektedir. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmalar Merkezi (ORSAM) bünyesinde Irak Çalışmaları Araştırmacısı olarak görev yapmaktadır. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2022

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)